

Trollsländor och vattenskalbaggar i Umeå uthamn

FRANK JOHANSSON & ANDERS NILSSON

Med avseende på naturskönhet är troligen Umeå uthamn en av Västerbottens 'fulaste' lokaler. Trots detta besöks lokalen av många naturintresserade personer, lockade av de många intressanta fynd av fåglar och växter som gjorts i området (Ericsson & Sperens 1992, Olsson & Wiklund 1999). Såvitt vi vet, är däremot insektsfaunan och i synnerhet den akvatiska entomologin betydligt mindre utforskad på denna 'raritetslokal'.

I denna artikel redovisar vi de fynd av trollsländor och vattenskalbaggar som gjorts i dammen längst ut på Hillskär i Umeå uthamn. Det finns flera dammar på Hillskär, men vi samlat djur i den som ligger längst ut på skäret, ca 200 m norr om fodercentralen (20K 2e). Författare Frank har under de senaste 15 åren besökt flera av de små dammarna i uthamnen årligen och vid dessa besök noterat trollsländefaunan. Eftersom ett visst sydländskt inslag av trollsländor konstaterats i pölnarna insamlades under sommaren 2000 även en del vattenskalbaggar.

ARTLISTA

Hittills har följande arter av trollsländor och skalbaggar noterats:

Odonata - Trollsländor

Lestes sponsa (Hansemann)
Coenagrion armatum (Charpentier)
Coenagrion hastulatum (Charpentier)
Enallagma cyathigerum (Charpentier)

Aeschna grandis (Linnaeus)
Sympetrum danae (Sultzer)
Sympetrum flaveolum (Linnaeus)
Sympetrum vulgatum (Linnaeus)

Vattenskalbaggar

Gyrinidae - virvelbaggar

Gyrinus marinus Gyllenhal

Haliplidae - vattentrampare

Haliphus immaculatus Gerhardt

H. ruficollis (De Geer)

Dytiscidae - dykare

Hyphydrus ovatus (Linnaeus)

Hygrotus inaequalis (Fabricius)

Hydroporus erythrocephalus (Linnaeus)

H. palustris (Linnaeus)

H. striola (Gyllenhal)

H. umbrosus (Gyllenhal)

Agabus arcticus (Paykull)

Fig. 1. Franks cykel parkerad vid dammen.

Ilybius angustior (Gyllenhal)
I. ater (De Geer)
I. subaeneus Erichson
Rhantus exsoletus (Forster)
Dytiscus lapponicus Gyllenhal
Acilius canaliculatus (Nicolai)
Graphoderus zonatus (Hoppe)

Hydrophilidae - palpbaggar
Coelostoma orbiculare (Fabricius)
Hydrobius fuscipes (Linnaeus)
Laccobius biguttatus Gerhardt
Enochrus fuscipennis (Thomson)
E. melanocephalus (Olivier)
E. testaceus (Fabricius)

KOMMENTARER TILL ARTLISTAN

Vad gäller trollsländor är dammen inte direkt artrik med endast åtta funna arter. Av dessa är dock *Sympetrum vulgatum* och *S. flaveolum* relativt ovanliga i Norrland (Sahlén 1996). *Sympetrum vulgatum* är i Norrland i övrigt bara tagen i Gästrikland och i Västerbotten på Holmöarna, och är alltså mycket sällsynt i norra Sverige. *Sympetrum flaveolum* är bara tagen i tre andra provinser i Norrland (Hälsingland, Jämtland och Lycksele lappmark), och fynden är i de flesta fall mer än 50 år gamla. *Sympetrum flaveolum* finns dock, i motsats till *S. vulgatum*, på ytterligare en fastlandslokal i Umeåtrakten (Ivarsson & Johansson 1998). Troligen är dammen på Hillskär en av få lokaler i norra Sverige där man samtidigt kan se tre arter av ängstrollsländor flyga över samma vattenyta.

Dammens vattenskalbaggsfauna är till stora delar typisk för mer näringsrika kustnära småvatten. Starkt kustbundna är framför allt *Haliphus immaculatus* samt de

tre palpbaggarna *Laccobius biguttatus*, *Enochrus melanocephalus* och *E. testaceus* (Nilsson 1987). Endast två tidigare lokaler är kända för *L. biguttatus* i Västerbotten: Kont och Tåme. Av *Enochrus testaceus* känner jag till nyare fynd endast från ÅN: Ava och NB: Haparanda Sandskär. Då ett äldre fynd från Västerbotten av denna art inte har kunnat beläggas, är det fint att vi nu känner åtminstone en aktuell lokal.

Hillskärs pärla är dock *Enochrus melanocephalus*, vilken här har sin enda kända förekomst i Norrland, belagd med ett enda exemplar. Enligt Hansen (1987) var denna relativt ovanliga art i Sverige känd nordligast från Västmanland och Uppland. Ett rejält skutt alltså till Umeå uthamn.

SLUTKLÄM

Dammen var under år 2000 ca 20 x 50 m i storlek men den krymper ständigt på grund av attt hamnpersonalen tippar diverse fyllnadsmaterial i den. Troligen kommer denna faunistiska och botaniska 'pärla' att vara ett minne blott inom några år. Det finns dock ytterligare ett par dammar på Hillskär, och vem vet vad som gömmer sig där. Så ut och sök vatteninsekter innan hamnpersonalen för alltid torrlagt dessa 'hotspots'!

CITERAD LITTERATUR

- Ericsson, S. & Sperens, U. 1992:** Växtlokaler i Västerbottens län 4: Spännande barlast- och ruderatplatser i Holmsunds socken, Västerbotten. *Natur i Norr 11*: 55-67.
- Hansen, M. 1987:** The Hydrophiloidea (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna Ent. Scand. 18*: 1-254.

Ivarsson, T. & Johansson, F. 1998: Några fynd av ängstrollsländor (Odonata, släktet Symptetrum) i mellersta Norrland. *Natur i Norr* 17: 28-30.

Nilsson, A.N. 1987: The distribution of the aquatic species of Hydrochidae and Hydrophilidae (Coleoptera) in northern Sweden, with additional notes on other families. *Fauna Norrlandica* 10(2): 1-21.

Olsson, C. & Wiklund, J. 1999: *Västerbottens fåglar*. Västerbottens Ornitologiska Förening, Umeå.

Sahlén, G. 1996: *Sveriges trollsländor*. Fältbiologerna, Stockholm.

Författarnas adresser:

Frank.Johansson@eg.umu.se
Ekologi & geovetenskap, 901 87 Umeå
universitet

Anders.Nilsson@bmg.umu.se
Mullsjö 258, 914 90 Nordmaling